

Nr 16.

Ankom till Riksdagens kansli den 10 maj 1912 kl. 3 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 16, i anledning af herr Bäckströms motion, nr 79, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om upprättande af en statens lifförsäkringsanstalt.

I en till Första kammaren afgifven, till kammarens andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 79, hemställer herr Bäckström, *Motionen.*

»att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t efter vederbörlig utredning framlägga förslag till bestämmelser om upprättande af en statens lifförsäkringsanstalt.»

Beträffande motiveringen till denna hemställan tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

I motiveringen till förevarande motion framhåller motionären, att den under den senaste tiden inträffade betydliga stegringen i lefnadskostnaderna synts honom vara af så oroväckande art, att Riksdagen borde taga under ompröfning, huruvida icke genom en mera planmässig organisation under statens medverkan besparingar i vissa fall skulle kunna göras. Ur denna synpunkt har motionären velat fästa uppmärksamheten på lifförsäkringsverksamheten, som direkt intresserade ej mindre än en åttendedel af Sveriges befolkning. Kunde nu lifförsäkringspremierna eller, riktigare sagdt, nettokostnaden för lifförsäkring¹⁾ *Utskottets yttrande.*

¹⁾ D. v. s. premien, minskad med premieåterbäringen (»vinsten»).

nedbringas, vore detta en lindring för försäkringstagarne och sålunda ett steg i motionens syfte. Ett sådant nedbringande ansåg motionären äfven vara möjligt genom att sänka liffförsäkringsbolagens för närvarande alltför stora omkostnader och särskildt deras utgifter för »provisioner till inspektörer, agenter och inkasserare, för lyx i kontorslokaler osv. — ja, kanske äfven för en eller annan direktör». För att nå detta mål har motionären föreslagit, att staten skulle gripa in vägledande genom att skapa en mönsteranstalt på liffförsäkringsområdet. Denna anstalt skulle icke hålla några yrkesanskaffare; utan skulle den försäkringsbehöfvande själf äga att å närmaste postkontor eller hos närmaste provinsialläkare afhämta nödiga prospekt och anmälningsblanketter. Huruvida ersättning härvid i en eller annan form skulle utgå, framgår ej af motionen, men synes vara skäl antaga, att enligt motionärens mening statsanstalten icke borde hålla några aflönade agenter. Äfven skulle försäkringstagaren själf inbetala sin premie, eventuellt genom postverket. Den föreslagna anstalten skulle icke få något monopol, den skulle icke heller tjäna något fiskaliskt syfte utan afse att i de liffförsäkringsbehöfvande medborgarnas intresse göra liffförsäkringen billigare. Enligt motionärens förmenande skulle upprättande af en stats liffförsäkringsanstalt efter antydda grunder, sedan den slagit igenom, leda till, att de starkare af de existerande privata anstalterna öfverginge till systemet med minskade omkostnader och sänkta premier, under det att en del af de svagare skulle finna med sin fördel förenligt att på statsförsäkringsanstalten öfverlåta sina förpliktelser mot försäkringstagarna jämte sina försäkringsfonder.

För bedömande af förevarande fråga ansåg utskottet det vara af vikt att erhålla någon kännedom dels om nettokostnaden för liffförsäkring i svenska försäkringsanstalter i förhållande till den i utländska anstalter dels ock om de statsanstalter för liffförsäkring, hvilka, enligt hvad utskottet hade sig bekant, redan funnos inrättade i åtskilliga främmande länder; och har utskottet därför i skrifvelse till vederbörande statsråd anhållit, att försäkringsinspektionen måtte anbefallas afgifva yttrande i förenämnda hänseenden.

I bifogade skrifvelse har försäkringsinspektionen lämnat upplysningar såväl rörande nettokostnaden för liffförsäkring i svenska och utländska liffförsäkringsanstalter som ock angående statsanstalter för liffförsäkring i Danmark, England och Nya Zeeland.

Beträffande nettokostnaden uttalar försäkringsinspektionen såsom allmänt omdöme, att i *genomsnitt* de svenska liffförsäkringsbolagen erbjuda försäkring till något lägre nettokostnad än de utländska privata bo-

lagen. I jämförelse med nettokostnaderna i de danska och engelska statsanstalterna, äro de svenska bolagens kostnader högre än nämnda kostnader i den danska anstalten men lägre än i den engelska anstalten.¹⁾

Redogörelsen för statsanstalterna i Danmark, England och Nya Zeeland innehåller i korthet följande:

Den danska statens *lifförsäkringsverksamhet* utöfvas dels direkt genom statsanstalten dels genom obligatorisk återförsäkring från ett folkförsäkringsbolag »Arbejdernes Livsforsikringsselskab». Dessa anstalter äro organiserade i hufvudsak på samma sätt som privata lifförsäkringsbolag. Särskildt märkes, att anstalterna använda agenter, hvilka dock erhålla något lägre provision än de privata bolagens. Åren 1871—77 använde statsanstalten icke agenter, men detta system visade sig icke ändamålsenligt

¹⁾ Med ledning af de i försäkringsinspektionens skrifvelse lämnade siffror har utskottet sökt göra en jämförelse mellan nettokostnaderna i den danska statsanstalten och de nettokostnader, som i tabell I i försäkringsinspektionens skrifvelse framkomma beträffande vissa försäkringar i ett svenskt bolag. Härvid är att märka, att nettokostnaden i den danska statsanstalten är beroende af den tid, försäkringen varit i kraft.

	Årlig tariff- premie.	Det svenska bolaget.					Danska statsanstalten.	
		Årlig nettokostnad, då försäkringen varit i kraft:	5 år.	10 år.	15 år.	25 år.	35 år.	Årlig tariff- premie.
Vanlig lifförsäkring å 1,000 kr. med premiebetalning under hela listiden; försäkringen tecknad vid 25 års ålder	18,70	16,75	16,57	15,56	12,70	9,42	16,40	12,80
Blandad lif- och kapitalförsäkring å 1,000 kr. till 60 år med premiebetalning under hela försäkringstiden; försäkring tecknad vid 25 års ålder	24,80	22,50	21,32	19,14	13,18	4,80	21,70	18,45
Samma försäkring tecknad vid 35 års ålder . . .	36,60	33,38	30,60	26,52	16,60	—	34,60	28,40

Af tabellen framgår, att, beträffande först angifna slag af försäkring, nettokostnaden i det svenska bolaget först efter omkring 25 år nedgår till men sedermera understiger den danska statsanstaltens. Beträffande de två sistnämnda slagen af försäkring blifva dessa tider resp. 17 och 12 år. De låga nettokostnaderna hos den danska statsanstalten torde till en del bero på att statens tjänstemän äro skyldiga att i anstalten teckna vissa försäkringar, för hvilka icke betalas någon provision.

Nettokostnaden i de privata danska försäkringsbolagen öfverstiger i genomsnitt de svenska bolagens.

och öfvergafs sistnämnda år. Statsanstaltens samtliga omkostnader uppgingo år 1910 till 7,4 % af årets premieinkomst. Härvid är dock att märka, att anstaltens omkostnader nedbringas därigenom, att statens tjänstemän äro skyldiga att i densamma teckna vissa försäkringar; och uppgå dessa till icke obetydliga belopp. Arbejdernes Livsforsikringsselskabs omkostnader uppgingo nämnda år till 19 % af premieinkomsten.

Intill år 1889 ägde någon vinstutdelning i statsanstalten icke rum; men hafva försäkringstagarna efter detta år andel i vinsten. Oaktadt en betydande del af denna afsättes till reservfonden, är vinstutdelningen likväl stor. Under den tid anstalten icke lämnade någon vinstutdelning hop-samlade den betydande fonder, hvilka sedermera ytterligare vuxit. Trots det att genom lag af 1904 icke mindre än 11 millioner kronor öfverfördes till statskassan, uppgick reservfonden den 31 december 1905 till 9,9 millioner kronor.

Under de första 30 åren af sin verksamhet var statsanstalten den enda danska lifförsäkringsanstalten och hade därför vunnit en mycket stark ställning, redan innan de privata bolagen i början på 1870-talet började sin verksamhet. Sedermera hafva emellertid de privata bolagen så småningom tillbakaträngt statsanstalten. Ännu år 1907 utgjorde statsanstaltens och Arbejdernes Livsforsikringsselskabs kapitalförsäkringsbestånd tillsammans tagna, uttryckta i procent af hela danska beståndet, efter summan 32,4 och efter polisantalet 18. År 1910 hade emellertid dessa procenttal nedgått till resp. 30,3 och 14,5. Hvad särskildt Arbejdernes Livsforsikringsselskab beträffar har det mycket svårt att finna någon nämnvärd tillslutning. Detta anser försäkringsinspektionen så mycket anmärkningsvärdare, som det styres af män, tillhörande arbetarpartiet, och genom sin anslutning till statsanstalten kan erbjuda allmänheten synnerligen fördelaktiga villkor. Det är enligt försäkringsinspektionens förmenande svårt att finna någon annan förklaring till den ringa framgången än den, att bolaget gifver sina agenter något lägre provision än de privata bolagen och därför icke får samma arbetsprestation. I fråga om annulationer visade statsanstalten ett mycket vackert resultat, utgörande år 1910 i förhållande till utlösta nya kapitalförsäkringar 22,5 % af antalet poliser och 13,3 % af försäkringsbeloppet. Arbejdernes Livsforsikringsselskab visar däremot ett dåligt resultat, utgörande samma år 51,6 % af antalet poliser och 77,3 % af försäkringsbeloppet.

Den år 1864 inrättade *engelska statsanstalten* för lifförsäkring är grundad på systemet utan agenter. Försäkringen sker genom posten. Den posttjänsteman, som jämte försäkringstagaren underskrifver ansökan om försäkring, erhåller viss provision. Andra provisioner gifvas icke. Minsta

försäkringssumman är 5 pund, högsta 100 pund. Försäkringspremien erlägges på det sätt, att på förfallodagen ett mot premien svarande belopp öfverföres från det konto i postsparbanken, som hvarje försäkringstagare, med vissa undantag, är skyldig att hålla. Tillslutningen till statsanstalten är mycket ringa. Under år 1910 afslötos endast 372 nya kapitalförsäkringar på tillsammans 17,974 pund. Hela kapitalförsäkringsbeståndet var vid samma tid 12,737 bref på tillsammans 729,909 pund.

Statsanstalten för lifförsäkring i *Nya Zeeland* är organiserad efter mönstret af de privata lifförsäkringsbolagen. Den använder sålunda agenter. Enligt den enda för försäkringsinspektionen tillgängliga uppgift skulle nettokostnaden vara högre än i några af de privata bolagen. De privata bolagen synas också med framgång konkurrera med statsanstalten.

Innan utskottet går att yttra sig angående möjligheten och lämpligheten af den ifrågasatta statsanstalten, anser sig utskottet böra i någon mån granska och komplettera de beräkningar angående svenska lifförsäkringsbolags förvaltningskostnader m. m., hvilka återfinnas i motiveringen till motionen. Utskottet vill dock därvid framhålla svårigheten att på försäkringsväsendets område erhålla fullt jämförbara siffror och nödvändigheten af att, såsom försäkringsinspektionen i sin skrifvelse påpekat, vid bedömandet af förvaltningskostnadernas storlek underkasta dem en noggrann analys. I efterföljande beräkningar har dock utskottet, liksom motionären, måst nöja sig med i försäkringsinspektionens officiella berättelse meddelade siffror, utan sådan analys.

Då motionären till belysande af det relativa förhållandet mellan de olika utgiftsposterna i en lifförsäkringsanstalt lämnat uppgifter allenast angående de ömsesidiga lifförsäkringsbolagen, anser sig utskottet böra fullständiga dessa uppgifter med motsvarande siffror från öfriga svenska lifförsäkringsanstalter (lifförsäkringsaktiebolagen och de blandade lif- och brandförsäkringsbolagen), helst dessa siffror visa ett vida bättre resultat i afseende på den utdelade vinsten till de försäkrade.

	1909.	1910.
Afsättning till säkerhetsfonden	231,619: 28	356,164: 34
Provisioner	1,742,614: 91	1,924,512: 38
Förvaltningskostnader (inklusive andra anskaffningskostnader än rena provisioner)	2,012,392: 57	2,082,277: 42
Vinst till de försäkrade	2,132,665: 25	2,240,954: 98

Motionären antager, att en anstalt, som arbetade med väsentligt reducerade kostnader, skulle kunna sänka sina premier med 15 à 20 %.

Detta antagande stöder motionären på en af honom med ledning af försäkringsinspektionens berättelse år 1910 verkställd öfverslagsberäkning angående förvaltningskostnaderna, inberäknadt provisioner, och den utdelade vinsten i förhållande till premieintäkten hos samtliga svenska liffförsäkringsbolag. För att beräkna möjligheten för en statsanstalt att utan agenter konkurrera med nu befintliga bolag samt för utrönande af den fördel, en sådan anstalt skulle kunna erbjuda, anser emellertid utskottet det framför allt vara af vikt att utröna förvaltningskostnadens storlek i förhållande till premieintäkten hos ett af de i detta hänseende bäst ställda och sålunda konkurrenskraftigaste bolagen.

Vid ett af våra största liffförsäkringsbolag uppgick sålunda år 1910 premieintäkten (minskad med återförsäkringspremierna) till 6,230,256:37 kr., förvaltningskostnaderna till 509,264:20 kr. samt provisioner till 469,929:50 kr. I förhållande till premieintäkten utgjorde sålunda provisionen 7,6 % och öfriga förvaltningskostnader 8,2 % eller tillhoppa 15,8 %. Enligt motionärens beräkningar skulle statsanstalten inbespara utgiften för provisionen, således 7,6 %. Af öfriga utgifter torde väl högst $\frac{1}{4}$ eller 2,05 % af premieintäkten kunna inbesparas. Enligt denna beräkning skulle besparingen således utgöra högst 9,65 %. Jämförelsen skulle emellertid utfalla väsentligt gynnsammare för det privata bolaget, om detta fördelade anskaffningskostnaderna på hela premiebetalningstiden i stället för att täcka dem genast. Skillnaden mellan en eventuell statsanstalts och de privata anstaltarnas försäkringskostnader torde dessutom antagligen ytterligare komma att utjämnas därigenom, att statsanstalten icke kan förränta sina medel efter lika hög ränta som de privata bolagen. Erfarenheten från postsparbanken och statskontoret synes nämligen gifva vid handen, att de medel, som för statens räkning förräntas, i allmänhet icke komma upp högre än till 4 %, hvar emot de i Sverige arbetande liffförsäkringsbolagen i närvarande stund för sina fondsmedel uppbära omkring 4 $\frac{1}{2}$ %.

Beträffande de i kostnadshänseende sämre ställda bolagen framgår vid en granskning af försäkringsinspektionens siffror, att vid icke mindre än sju bolag¹⁾ med en sammanlagd premieintäkt af omkring 6,600,000 kronor nettokostnaderna öfverstego 29 % af premieintäkten. Motionärens antagande, att dyrt administrerade bolag skulle upphöra, därest statens anstalt sloge igenom, jäfvas af det förhållandet, att dessa bolag nu, i trots af de betydligt sämre villkor, de erbjuda sina försäkringstagare, icke utan framgång konkurrera med de bättre bolagen. Detta synes äfven motionären medgifva, då han framhåller, att de bättre bolagen till själf försvar måste hålla anskaffare.

¹⁾ Däraf ett folkförsäkringsbolag.

Med anledning af de siffror, motionären anför ifråga om folkförsäkringen, anser sig utskottet böra framhålla, att årspremier och veckopremier icke kunna direkt jämföras, då i veckopremierna ingå kompensationer för särskilda anordningar i och för folkförsäkringen. Då folkförsäkringsbolagen oaktadt sina högre nettokostnader framgångsrikt täffa med de vanliga lifförsäkringsanstalterna, torde däraf framgå, att dessa särskilda anordningar innebära väsentliga fördelar för försäkringstagarna.

För att nedbringa omkostnaderna har motionären föreslagit, att försäkringstagaren skulle själf inbetala sin premie, eventuellt genom postverket. En sådan anordning torde emellertid icke ställa sig så ekonomiskt fördelaktig, som motionären synes förutsätta. Detta torde framgå af följande exempel. För en 25-årig mans försäkring på 500 kronor att utbetalas vid dödsfall eller vid 60 år utgör premien i ett af våra folkförsäkringsbolag 1 kr. 50 öre i månaden. Inkasseringkostnaden, beräknadt efter medeltalet för bolaget, blir 8 öre per gång. Därest beloppet skulle insändas på posten, blefve afgiften däremot 10 öre. Ändå oförmånligare torde det ställa sig beträffande veckopremier.

Försäkringsinspektionens redogörelse för statsanstalternas i England och Danmark verksamhet visar, att dessa anstalters försök att drifva lifförsäkringsrörelse utan agenter icke haft framgång. Bland de större privata bolagen äro de lätt räknade, som drifva sin rörelse utan agenter. Hur svårt det är för ett bolag, det må vara än så starkt, att få tillslutning, om agenter icke användas, visas tydligt däraf att ett bolag sådant som det utan agenter arbetande engelska Equitable på 5 år icke ökat sitt försäkringsbestånd mera än från 5,841 poliser på 8,2 millioner pund den ³¹/₁₂ 1904 till 6,250 poliser på 8,4 millioner pund den ³¹/₁₂ 1909. Af den ofvan gjorda jämförelsen mellan ett af de större svenska lifförsäkringsbolagen och en eventuell statsanstalt utan agenter framgår äfven, att försäkringskostnaden i en statsanstalt äfven i lyckligaste fall icke afsevärdt skulle understiga de bästa privata bolagens. Dessa förhållanden synas utskottet med full tydlighet ådagalägga, att en lifförsäkringsanstalt utan agenter har synnerligen ringa utsikt att vinna någon tillslutning af betydelse. Utskottet anser sig äfven hafva stöd för denna sin uppfattning däri, att den redan förefintliga svenska statsanstalten för olycksfallsförsäkring, riksförsäkringsanstalten, sett sig nödsakad att använda agenter.

Motionären synes utgå ifrån att lifförsäkringsanstalternas agentväsende utan skada skulle kunna afskaffas. Utskottet vill dock framhålla, att i Sverige allenast $\frac{1}{8}$ af befolkningen är försäkrad, under det att t. ex. i England de försäkrade lära utgöra 72 % af befolkningen. Behovvet af

lifförsäkring kan sålunda ingalunda anses tillräckligt känt och erkänt af den stora massan af befolkningen här i landet. De kostnader, som liffförsäkringsbolagen få vidkännas i form af provisioner och aflöningar till inspektörer, agenter och inkasserare, äro således icke en onödig utgift utan utgöra en nödvändig förutsättning för utbredandet af liffförsäkringens fördelar till vidare kretsar af befolkningen. Då man torde hafva ringa anledning antaga, att de delar af befolkningen, som trots de senaste årens liffliga agentväsende ännu ej förmåtts att taga liffförsäkring, skulle komma att försäkra sig, därest agenterna afskaffades, utan tvärtom försäkringsbeståndet med all sannolikhet skulle afsevärdt minskas, kan utskottet icke finna annat än att inrättandet af en statsanstalt, hvarigenom, efter hvad motionären hoppas, de privata bolagen skulle tvingas att mer eller mindre fullständigt afskaffa sitt agentväsende, komme att innebära en fara för försäkringsväsendet i Sverige.

Äfven om statsanstalten skulle lyckas slå igenom, synes det utskottet likväl mycket tvifvelaktigt, huruvida den skulle blifva till verklig nytta för det stora flertalet försäkringstagare, särskildt de små försäkringstagarna. Erfarenheten från såväl England som Danmark visar nämligen, att det hufvudsakligen är de större försäkringstagarna, som använda sig af anstalter utan agenter. I den engelska statsanstalten var sålunda år 1910 den genomsnittliga försäkringssumman 57 pund, hvilket är anmärkningsvärdt högt, då högsta försäkringssumman är 100 pund samt försäkringssummans medelbelopp i den engelska folkförsäkringen är 10—12 pund. Medelbeloppet af de 320 försäkringar, som år 1909 utställdes af det ofvannämnda privata engelska bolaget utan agenter, var omkring 1,300 pund. År 1910 beräknades genomsnittliga försäkringssumman i den danska statsanstalten och Arbejdernes Livsforsikringsselskab till 2,635 kronor men i de privata bolagen allenast till 1,031 kronor. — Nu torde det vara uppenbart, att i genomsnitt arbetet för anskaffande och förvaltande af en försäkring på 5,000 kronor är mindre än för anskaffande och förvaltande af 10 å 500 kronor. Särskildt torde anskaffandet af de försäkringar, som motionären antager frivilligt skulle tecknas i statsanstalten, kräfva mycket ringa arbete. Då de privata bolagen således skulle beröfvas de lättast anskaffade och billigast förvaltade försäkringarna, komme de privata bolagens anskaffningskostnader med all sannolikhet att i längden ytterligare stegras. Då, såsom nämnts, erfarenheten visat, att hufvudsakligen de större försäkringstagarna använda sig af anstalter utan agenter, skulle således framför allt de mindre försäkringstagarna komma att drabbas af denna stegring i de privata bolagens omkostnader.

Ehuru utskottet sålunda icke kan dela motionärens uppfattning om

gagnet af en statens liffförsäkringsanstalt, vill utskottet icke förneka, att missförhållanden förefinnas inom det nuvarande försäkringsväsendet. Den alltför häftiga konkurrensen mellan bolagen, returprovisionssystemet, de oproporionerligt dryga omkostnaderna hos en del af särskildt de yngre bolagen m. m. visa, att förhållandena inom det svenska liffförsäkringsväsendet icke alltigenom äro tillfredsställande. Utskottet håller emellertid före, att dessa missförhållanden bäst kunna undanrödjas dels genom lagstiftningsåtgärder dels ock genom bolagens egna initiativ. Utskottet har sig också bekant, att man inom försäkringskretsar har sin uppmärksamhet fäst på förefintliga missförhållanden och att man är sysselsatt med att finna lämpliga åtgärder för att i möjligaste mån undanrödja desamma.

I dessa afseenden vill utskottet erinra därom, att i det af försäkringsinspektionen med biträde af sakkunniga utarbetade förslaget till ny försäkringslag intagits bestämmelser, afsedda att undanröja befintliga missförhållanden inom agentväsendet samt att begränsa omkostnaderna. Enligt detta förslag skulle nämligen uppdrag att för försäkringsbolag, som meddelar liffförsäkring eller annan personförsäkring för längre tid än tio år, anskaffa eller förmedla anskaffning af ansökningar om dylik försäkring, lämnas allenast åt den, som hade försäkringsinspektionens tillstånd att utöfva sådan verksamhet såsom ombud för bolaget. Sådant tillstånd skulle lämnas allenast för högst ett år i sänder. Returprovision skulle förbjudas. För nya bolag och de gamla bolag, som vilja begagna sig af de förmåner, lagen i vissa hänseenden erbjuder, skulle Kungl. Maj:t framställa omkostnadsplan, hvarjämte bolaget för hvarje år skulle meddela en jämförelse mellan de verkliga omkostnaderna och den fastställda planen. Vid beräkning af premiereserven skulle hänsyn tagas till anskaffningskostnaderna på sådant sätt, att desamma om ej helt så dock till en ej alltför ringa del skulle fördelas på hela premiebetalningstiden.

Att på lagstiftningsens väg åtskilligt kan vinnas visa äfven exemplen från Förenta staterna, där för några år sedan missförhållandena inom försäkringsväsendet voro synnerligen svåra, men där, sedan bestämmelserna i försäkringslagen skärpts, väsentlig förbättring inträdt.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att Första kammaren icke måtte bifalla motionen.

Stockholm den 9 maj 1912.

På utskottets vägnar:

G. LAGERBJELKE.

Bilaga.

Till

Riksdagens Första kammares tillfälliga utskott nr 2.

Sedan Kungl. Maj:t uti skrifvelse den 23 sistlidne februari anmodat försäkringsinspektionen att till utskottet afgifva yttrande öfver vissa i skrifvelsen närmare angifna förhållanden, får försäkringsinspektionen härmed anföra följande.

Med anledning af begärd jämförelse mellan nettokostnaderna för lifförsäkring i svenska och i utländska anstalter, har försäkringsinspektionen infordrat uppgifter från alla i riket arbetande lifförsäkringsbolag angående de vinstbelopp, som under hvart och ett af åren 1906—10 godtskrifvits eller utbetalts till försäkringstagare. Då vinsten kan vara beroende af den ålder, vid hvilken försäkringen tagits, försäkringssättet och längden af den tid, under hvilken försäkringen varit i kraft, begärdes uppgifterna för sådana försäkringar, som i dessa afseenden äro representativa.

Af tariffpremier och vinstbelopp, de senare tagna i genomsnitt för de 5 åren, beräknas nettokostnaderna. Tabell I visar, hvilka värden, som sålunda framkomma för ett af de svenska bolagen.

Tabell I.

	Årlig tariff-premie.	Årlig nettokostnad, då försäkringen varit i kraft:				
		5 år.	10 år.	15 år.	25 år.	35 år.
Vanlig lifförsäkring å 1,000 kr. med premiebetalning under hela lifstiden; försäkringen tecknad vid 25 års ålder	18,70	16,75	16,57	15,56	12,70	9,42
Blandad lif- och kapitalförsäkring å 1,000 kr. till 60 år med premiebetalning under hela försäkringstiden; försäkring tecknad vid 25 års ålder	24,80	22,50	21,32	19,14	13,18	4,80
Samma försäkring tecknad vid 35 års ålder	36,60	33,38	30,60	26,52	16,60	—

Det här såsom exempel valda bolaget hör till dem, som visa de lägsta siffrorna, ehuru det finns andra svenska bolag, som täfla med detsamma. Exemplet visar tydligt, hur starkt nettokostnaden kunnat nedpressas under tariffpremierna.

Emellertid anser försäkringsinspektionen det icke lämpligt, att anföra de siffror, som på detta vis erhållits, för såväl de svenska som de flesta af de här arbetande utländska bolagen. En närmare granskning af dessa siffror visar nämligen, hvad också på förhand var att vänta, att sådana siffror måste användas med mycken urskillning och sträng kritik, om man vill på dem grunda en jämförelse mellan de verkliga nettokostnaderna icke blott under de undersökta 5 åren 1906—10 utan dessförinnan och därefter. Ett bolags vinstutdelning är nämligen beroende på flera faktorer, hvilka kunna växla, utan att därför kostnaderna vare sig för förvaltningen eller för den egentliga försäkringsverksamheten varierat. Så kan — hvarpå exempel gifvits bland de utländska bolagen — ett bolags vinstutdelning under en period vara påfallande hög af den anledning, att då utdelas hvad som under en föregående period med låg vinstutdelning insamlats. Motsatsen inträffar sålunda äfven. I andra fall växer vinstutdelningen abnormt på grund af tillfälliga vinster.

Mest försvåras dock jämförelserna på grund af det inflytande, som bolagets anskaffningskostnader hafva på vinstutdelningen. Är nyanskaffningen stor i förhållande till bolagets försäkringsbestånd, sluka anskaffningskostnaderna helt eller till stor del det öfverskott, som eljest kunnat komma försäkringstagarna till godo. Att jämföra nettokostnaderna i olika bolag blir därför lätt mycket vilseledande, om man ej känner och tager hänsyn till anskaffningens storlek och kostnaden för densamma. Det kan hända, att ett bolag, som under en period varit i stark utveckling och därför i följd af sina dryga anskaffningskostnader visat högre nettokostnader än ett annat bolag, som under samma period haft en relativt mindre kraftig utveckling, under en följande period kan genom att minska nyanskaffningen väsentligt sänka sina nettokostnader under det andra bolagets.

Då nu försäkringsinspektionen icke har den ingående kännedom om de utländska bolagen, som på grund af nu antydda omständigheter är nödvändig för en noggrannare jämförelse mellan de svenska och de utländska bolagens nettokostnader, anser försäkringsinspektionen det icke riktigt att för bolagen anföra siffror sådana som dem, hvilka exempelvis anförts för ett bolag i tabell I. Men på grund af de inkomna uppgifterna och den granskning, försäkringsinspektionen underkastat dem, anser sig dock försäkringsinspektionen kunna uttala, att *i genomsnitt de svenska lifförsäkringsbolagen erbjuda försäkring till något lägre nettokostnad än de utländska bolagen.*

Till undvikande af missförstånd må särskildt betonas, att uttalandet gäller endast *genomsnittligt*.

Hvad angår de utländska statsanstalter, som i utskottets skrifvelse omförmälas, framgår det af den redogörelse, som nedan lämnas, att de i tabell I angifna nettokostnaderna äro högre än nettokostnaderna i den danska statsanstalten men lägre än dem i den engelska statsanstalten. Detsamma gäller om öfriga svenska bolags nettokostnader. Nettokostnaderna i statsanstalten i Nya Zeeland äro okända för försäkringsinspektionen.

Innan försäkringsinspektionen lämnar frågan om nettokostnaderna, anser försäkringsinspektionen sig böra något närmare utveckla anskaffningskostnadernas betydelse för vinstutdelningen och sålunda för nettokostnaderna. För den skull väljer försäkringsinspektionen som exempel ett af folkförsäkringsbolagen. Dess samtliga omkostnader uppgingo 1910 till icke mindre än 35,7 % af samma års premieinkomst. I följd af dessa stora omkostnader måste vinstutdelningen blifva

minimal: några tusen kronor blott. I betraktande af det nu anförda är man nog benägen att förklara, att detta bolag administreras synnerligen dyrt. Och dock vore en sådan dom mycket orättvis. Förhållandet är nämligen, att de stora omkostnaderna bero hufvudsakligen på det energiska och framgångsrika anskaffningsarbetet. Bolaget, som vid 1909 års slut hade 78,000 försäkringstagare med en sammanlagd försäkringssumma af 42 millioner kronor, antog under året ansökningar från 22,000 personer med en försäkringssumma af 16 millioner kronor. Anskaffningsprovisioner och öfriga engångskostnader för denna nyteckning uppgingo icke till högre procent af den nytecknade försäkringssumman än i genomsnitt hos andra bolag. Beräknad i procent af kapitalvärdet af de *framtida* premierna för de *nya* försäkringarna utgjorde hela anskaffningskostnaden ungefär 5 $\frac{1}{2}$ %. Men beräknad i procent af bolagets hela premieinkomst för året utgjorde den 25 %! Öfriga omkostnader för förvaltning, inkassering m. m. uppgingo alltså endast till ej fullt 11 % af premieinkomsten för året. Fullt hälften af sistnämnda belopp var inkasseringskostnader, som ju i folkförsäkring med dess små premiebelopp alltid måste blifva dyrbar.

Försäkringsinspektionen har alltså kommit till det resultatet, att:

bolagets engångskostnader för en ny försäkring motsvara, om		
de kunde fördelas med lika belopp på alla försäkrings-		
premierna		5 $\frac{1}{2}$ % af premien,
bolagets inkasseringskostnader utgöra		5 $\frac{1}{2}$ % af »
bolagets öfriga omkostnader utgöra		5 $\frac{1}{2}$ % af »
alltså alla omkostnader motsvara 16 $\frac{1}{2}$ % af premien.		

Då nu den premie, som skulle erfordras för försäkringen, om bolaget icke hade några kostnader för dess förvärfvande och förvaltande, uppgår till afsevärdt mindre belopp än återstående 83 $\frac{1}{2}$ % af försäkringspremien, så borde alltså ett afsevärdt öfverskott uppstå, som kunde komma försäkringstagaren till godo och sänka hans nettokostnader. Men att så *icke* sker, beror därpå, att bolaget icke, såsom ofvan antogs, fördelat engångskostnaden för nyteckningen på hela premiebetalningstiden, utan täckt den *omedelbart*. Så beröfvas de äldre försäkringstagarna sin vinst och fördyras försäkringen. Häri skulle ändring vinnas, om reglerna för beräkningen af premiereserven ändrades därhän, att hänsyn toges till anskaffningskostnaderna på sådant sätt, att desamma om ej helt, så dock till en ej alltför ringa del blefve fördelade på hela premiebetalningstiden.

Danska
statsanstal-
tens orga-
nisation.

Den danska statsanstalten började sin verksamhet 1842. Till en början var den uppdelad i två anstalter: *Livrente- og Försörgelseanstalten*, *Livsförsäkringsanstalten i Köbenhavn*. Den förra meddelade endast lifränte- och öfverlevelse-ränteförsäkringar (pensioner). De båda anstalterna sammansloges 1871 i en enda anstalt.

Anstalten meddelar alla slag af lifförsäkring; högsta beloppet är vid kapitalförsäkring 200,000 kronor och vid ränteförsäkring 20,000 kronors årlig ränta. Från 1906 meddelar anstalten äfven försäkring utan läkarundersökning med viss karens.

Anstalten är organiserad i hufvudsak på samma sätt som ett privat lifförsäkringsbolag. Särskildt märkes, att anstalten använder *agenter*. Vid omorganisationen 1871 ansågs det, att anstalten icke borde använda andra agenter än posttjänstemännen, som i lag ålades att mot viss inkassoprovision vara an-

staltens agenter. Detta system visade sig emellertid icke ändamålsenligt och öfvergafs 1877, då anstalten fick rätt att gifva äfven anskaffningsprovision. För närvarande äro 105 agenter upprättade i städer och en del andra större platser, en på hvarje ort. Härtill komma 2 å 3 agenter i Köpenhamn och Aarhus, som icke hafva någon inkassering af premier utan endast arbeta för nyanskaffning. Inspektörer, sådana de privata bolagen använda, finnas icke. Agenterna få ha underagenter, som dock skola anmälas för och godkännas af styrelsen; deras antal är jämförelsevis ringa.

Agenter och underagenter hafva utom i några få fall agentverksamheten endast som bisyssla. Ungefär $\frac{1}{3}$ af agenterna äro postmästare, de öfriga äro banktjänstemän, köpmän, lärare, advokater o. s. v.

Agenterna aflönas med provision. Anskaffningsprovisionen är 10—12 $\frac{1}{2}$ pro mille af försäkringssumman, men kan i vissa fall stiga till 14 pro mille. Inkassoprovisionen är i regel 2 %. Underagenter aflönas af agenten.

Returprovision är strängt förbjuden. Agent må icke gifva annan än af honom anställd underagent del i den agenten tillkommande provisionen. Underagent, som icke förut skaffat agenturen någon försäkring, får icke provision på sin egen försäkring.

Förutom de försäkringar, som tillföras anstalten genom agenturerna, erhåller anstalten nya försäkringar på den grund, att statens tjänstemän äro *skyldiga* att vid sitt giftermål taga en öfverlefvvelseränteförsäkring i statsanstalten åt sin hustru på $\frac{1}{6}$ af lönen. Vid löneförhöjning skall han på motsvarande sätt höja ränteförsäkringen. I stället för öfverlefvvelseränteförsäkring kan tjänstemannen taga en lifförsäkring i statsanstalten på minst 15 gånger öfverlefvvelseräntans belopp. Vid hans död användes då lifförsäkringsbeloppet till inköp i statsanstalten af pension åt änkan, om sådan finnes. För dessa obligatoriska försäkringar betalas icke någon anskaffningsprovision, men 3 % inkassoprovision.

Statsanstaltens omkostnader äro lägre än de privata danska bolagens. Vid behandlingen i riksdagen 1909 af förslag till ny stat för anstalten, inlämnades af denna följande jämförelse:

Tabell II.

		Anskaffningsprovision i $\frac{0}{100}$ af nytecknad försäkringssumma. ¹	Inkassoprovision i % af premieinkomsten.	Öfriga förvaltningskostnader i $\frac{0}{100}$ af hela försäkringsbeståndet.
Statsanstalten	1906	1,28	0,95	1,57
	1907	1,22	1,04	1,45
Hafnia	1906	2,77	2,35	2,56
	1907	2,92	2,41	2,30
Nordisk Livsforsikringsselskab	1906	2,62	1,94	3,88
	1907	2,43	2,17	3,48
Danmark	1906	2,25	1,26	2,13
	1907	2,22	1,26	2,24
Dan	1906	2,89	0,60	2,90
	1907	3,04	0,72	2,55

¹) För statsanstalten äro obligatoriska försäkringar icke medräknade.

För år 1910 uppgingo anstaltens samtliga omkostnader till 7,4 % af årets premieinkomst. De öfverstege summan af omkostnadstilläggen till premierna med 23,000 kr. Anstalten disponerar emellertid till täckande af sina omkostnader icke blott premiernas omkostnadstillägg utan äfven räntan på »driftsfonden». Till denna fond afsattes vid anstaltens omorganisation 1871 ett belopp af 447,000 kr. och har fonden sedan ökat med de öfverskott, hvarmed dess räntor och premier-
nas omkostnadstillägg öfverskjutit omkostnaderna, så att den den 31 december 1910 uppgick till 4,352,000 kr.

Tydligt är, att anstaltens omkostnader nedbringas därigenom, att, såsom ofvan anförts, statens tjänstemän äro skyldiga att teckna vissa försäkringar i densamma. Vid 1910 års slut uppgick summan af de obligatoriska öfverlefvelse-
räntorna till 3,085,000 kr. årligen, under det de frivilliga öfverlefvelse-
räntornas summa var 1,447,000 kr. årligen. Härtill kommer, att af kapitalförsäkringarna en ej liten del utgöres af sådana, som tagits af tjänstemän i stället för obliga-
toriska öfverlefvelse-
räntor. Till hvilket belopp sådana kapitalförsäkringar uppgå är ej bekant. Anföras må endast, att åren 1906 och 1907 utgjorde nyteckning af sådana kapitalförsäkringar ungefär 7 å 8 % af hela nyteckningen.

Premierna för kapital- och öfverlefvelse-
ränteförsäkringar med läkareunder-
sökning äro beräknade efter anstaltens egen dödlighetserfarenhet under tiden 1842—68 samt 2 % ränta per halfår. Nettopremierna belastas i allmänhet med 13 %, hvaraf 5 % är säkerhetstillägg och 8 % afses för omkostnader. För lifräntor be-
räknas premierna efter en lägre dödlighet, 1 ³/₄ % ränta per halfår, och endast 5 % belastning, hvilken afses för omkostnader.

Premiefrielse i händelse af sjukdom eller invaliditet gifves icke.

Premierna betalas för helår, halfår, kvartal eller månad. Bestämmelserna rörande påföljd af försummelse att betala premier på förfallodagen, om återköp och om erhållande af fripolis äro snarlika de hos privata danska bolag brukliga. Likaså bestämmelserna om försäkringssummans utbetalande i händelse af självmord.

De försäkrade hade från början icke rätt till vinst i statsanstalten. Sådan tillerkändes dem först genom lag af 1889 och då endast för de försäkringar, som tecknats under tiden 1871—85 och voro i kraft i slutet af 1889. Därefter har vinst utdelats för hvarje följande femårsperiod och genom lag af 1904 är det nu bestämdt, att så skall ske äfven i framtiden. Hvilka reglerna för vinstfördelningen i hufvudsak äro, framgår bäst af en kort redogörelse för vinstberäkningen för perioden 1901—05.

Vid periodens slut var:

kapitalvärdet af anstaltens förbindelser på grund af försäkrings- aftalen	113,96 mill. kr.
kapitalvärdet af framtida premier, med afdrag af säkerhets- och omkostnadstillägg	41,58 » »
premiereserv	72,38 » »
Då nu anstaltens hela förmögenhet var	86,90 » »
och dess reservfond vid periodens början var	9,90 » »
har alltså under perioden uppkommit ett öfverskott af	4,62 » »

Detta öfverskott skall enligt lagen fördelas på reservfonden och den till utdelning afsedda vinstfonden, intill dess den förra uppgår till 15 % af *summan* af de båda kapitalvärden (113,96 + 41,58), hvilkas skillnad utgör premiereserven.

Reglerna för denna fördelning äro rätt invecklade, hvarför de här utelämnas. Det förtjänar observeras, att reservfondbildningen är mycket stark. Reservfonden utgjorde vid början af perioden 6,37 % af ofvannämnda summa eller 13,7 % af premiereserven. Likväl måste enligt lagen icke mindre än 1,12 mill. kronor läggas till reservfonden, så att endast 3,50 mill. kronor återstodo att utdela till de försäkrade.

Trots detta är vinstutdelningen stor. Den uppgick för ofvannämnda femårsperiod 1901—05 för de i tabell I angifna försäkringarna, hvilkas tariffpremier äro 16,40, 21,70, 34,60 till resp. 110 %, 73 %, 91 % af årspremien, oberoende af den tid försäkringen varit kraft. Under de föregående 5-årsperioderna har vinstutdelningen varit ungefär densamma. Och det finnes ingen anledning att vänta, att den skall sjunka för den period 1906—10, för hvilken utdelning snart skall ske.

Den organisation, som statsanstalten fick genom ombildningen 1871, gjorde den icke lämplig för drifvande af folkförsäkring, bland annat därför, att de provisioner, som anstalten enligt lag har rätt att betala, äro för små för folkförsäkring. I stället för att ändra lagbestämmelserna har man valt att låta anstalten teckna folkförsäkring endast i form af återförsäkring från ett privat lifförsäkringsbolag »Arbejdernes Livsforsikringsselskab». Detta bildades 1902 och har ett garantikapital af 20,000 kronor. Detta bolag är enligt sin bolagsordning samt särskild öfverenskommelse med statsanstalten skyldigt att återförsäkra hvarje försäkring till dess fulla belopp i statsanstalten. Det får alltså icke teckna annan försäkring än den, som antagits till återförsäkring af statsanstalten. Dessa återförsäkringar äro alldeles lika berättigade till vinst med de försäkringar, som anstalten tecknar direkt. Bolaget uppbär premierna veckovis af försäkringstagarna, men betalar premier för återförsäkringarna *halfårsvis* till statsanstalten. Bolagets premier äro högre än dem det erlägger till statsanstalten, så att bolaget kan bestrida sina kostnader för agenter och för förvaltningen med differensen. Under år 1910 uppgingo bolagets totalkostnader till 19 % af premieinkomsten; nyan-skaffningen var obetydlig.

Bolagets tariffpremier synas något (i fråga om de viktiga blandade lif- och kapitalförsäkringarna dock obetydligt) understiga andra privata bolags premier. För försäkringar med läkarundersökning erhöles ofvan angifna vinst för sista vinstperioden 1901—05. Reglerna för vinstutdelning å försäkringar utan läkareundersökning äro ännu icke fastställda.

Den danska statsanstalten var den enda danska lifförsäkringsanstalt, som fanns under tiden 1842—1872. Under sistnämnda år bildades två privata danska lifförsäkringsbolag. Under de 30 år, då statsanstalten varit utan inhemska konkurrenter, hade den samlat en ganska stor försäkringsstock. Och då försäkringstagarna icke varit vinstberättigade, hade anstalten också samlat ett betydande öfverskott. Vid slutet af år 1870, alltså före ombildningen, var försäkringsbeståndet:

kapitalförsäkring	18,1 mill. kr.
lifräntor, årliga	2,9 » »
samt öfverskottet	3,6 » »

Ökningen af försäkringsbeståndet har under de följande decennierna varit följande:

Danska statsanstaltens verksamhetsresultat.

Tabell III.

	Kapitalförsäkring.	Lifräntor, årliga.
1871—80	15,95 mill. kr.	0,68 mill. kr.
1881—90	13,79 » »	1,21 » »
1891—00	39,53 » »	1,07 » »
1901—10	77,65 » »	1,61 » »
Försäkringsbeståndet var alltså 31 december 1910:		
kapitalförsäkring	165,02 mill. kr.	
lifräntor, årliga	7,47 » »	

Anstaltens reservfond har under tiden vuxit betydligt: trots vinstutdelningar till de försäkrade och trots det, att genom lag af 1904 icke mindre än 11 millioner kronor öfverfördes till statskassan, var reservfonden, som ofvan redan anförts, den 31 december 1905 9,90 mill. kr.

Denna starka utveckling bör dock jämföras med den samtidiga utvecklingen af den privata lifförsäkringsverksamheten. Såsom ofvan framhållits hade statsanstalten under en 30-årig verksamhet vunnit en mycket stark ställning, redan innan privata danska bolag börjat sin verksamhet. År 1872 bildades de 2 första, 1886 kom ett till och efter 1896 har antalet ökat, så att antalet privata bolag 1910 var 14. Redan under sina första verksamhetsår meddelade de båda äldsta privatanstalterna kapitalförsäkringar till belopp, som öfverträffade statsanstaltens nyanskaffning under samma tid. Nedanstående tabell belyser utvecklingen under 5-årsperioden 1906—10. I tabellen äro medräknade endast kapitalförsäkringar tecknade direkt i Danmark (alltså icke utländska försäkringar eller i återförsäkring öfvertagna) och endast verklig ökning (alltså nyanskaffning minskad med afgång).

Tabell IV.

		Kapitalförsäkrings- bestånd ^{31/12} :	Statsanstaltens och Arb. Livsfs kapitalförsäkrings bestånd tillsammans, uttryckta i % af hela danska beståndet:		
		i mill. kr.	i antal poliser.	efter summan.	efter polis- antalet.
1906	Privata bol.	255,913	—	—	—
	Statsanst.	125,189	42,279	—	—
	Arb. Livsf.	1,934	4,098	33,2	—
1907	Priv. bol.	286,412	232,650	—	—
	Statsanst.	134,458	44,983	—	—
	Arb. Livsf.	3,121	6,022	32,4	18,0
1908	Priv. bol.	312,432	266,217	—	—
	Statsanst.	144,906	48,417	—	—
	Arb. Livsf.	3,742	7,455	32,2	17,3
1909	Priv. bol.	344,283	323,402	—	—
	Statsanst.	152,943	51,606	—	—
	Arb. Livsf.	3,689	7,854	31,2	15,5
1910	Priv. bol.	380,192	368,578	—	—
	Statsanst.	161,057	54,122	—	—
	Arb. Livsf.	3,746	8,165	30,3	14,5

Det framgår af denna tabell, att de privata bolagen under dessa år vunnit på Statsanstalten och Arbejdernes Livsforsikringsselskab.

Hvad särskildt Arbejdernes Livsforsikringsselskab beträffar, så är det tydligt, att det alltjämt har mycket svårt att vinna någon nämnvärd tillslutning. Detta är så mycket anmärkningsvärdare, som det styres af män tillhörande arbetarepartiet och genom sin anslutning till statsanstalten kan erbjuda allmänheten synnerligen fördelaktiga villkor. Det är svårt att finna någon annan förklaring till den ringa framgången än den, att bolaget ger sina agenter någon lägre provision än öfriga privata bolag och därför icke kan få den arbetsprestation af dem, som är nödvändig. Hur obetydlig bolagets verksamhet är synes bäst, om man jämför det med »Dansk Folkeforsikring». Under det att Arbejdernes Livsforsikringsselskab har ökat sitt bestånd under tiden 1906—1910 med 2,766 mill. kr. och 5,898 poliser, har Dansk Folkeforsikring ökat sitt med 22,369 mill. kronor och 72,758 poliser.

Statsanstalten visar ett mycket vackert resultat i fråga om annullationer i förtid af försäkringar. Nedanstående tabell innehåller siffror för 1910 angående nyteckning och annullation i förtid utan återköp.

Tabell V.

	Utlösta nya kapitalförs.		Annull. utan återköp.		c i % af a.	d i % af b.
	Poliser. a.	försäkr. belopp. b.	Poliser. c.	försäkr. belopp. d.		
Statsanst.	5,294	13,182,807	1,193	1,750,755	22,5	13,3
Arb. Livsf.	1,427	621,247	737	480,472	51,6	77,3
Öfriga priv. bolag .	105,120	91,792,140	52,828	36,594,737	50,3	39,9

Af tabellen framgår statsanstaltens öfverlägsenhet öfver de öfriga anstalterna i detta hänseende. Som synes visar däremot Arb. Livsforsikringsselskab ett dåligt resultat. För Dansk Folkeforsikring var, såväl efter poliser som efter försäkringssumma räknadt, affallsprocenten 46 %. För svenska bolag var den samma år i genomsnitt 40 %.

Under 1853—1864 hade National Debt Commissioners rätt att meddela lif-försäkring på högst 100 pund åt den, som äfven köpte en uppskjuten lifränta (pension). Men ingen begagnade sig af denna möjlighet att få en statsgaranterad lifförsäkring.

År 1864 tog Gladstone initiativet till upprättande af en mera praktiskt ordnad statsanstalt för lifförsäkring. Förnämsta motivet härtill var, att det inom understödsföreningar (Friendly societies) och försäkringsbolag rådde osunda förhållanden, och att det därför syntes önskvärdt att åt arbetareklassen bereda möjlighet att få lifförsäkring med statsgaranti. Afsikten var alltså, att statsanstalten skulle komma att drifva verklig folkförsäkring.

Statsanstalten kom till stånd, ehuru efter mycket motstånd inom parlamentet från olika håll. Försäkringsverksamheten skulle bedrivas af posten, dock utan att använda postsparbankerna som organ. Endast vissa postanstalter fingo rätt att drifva sådan verksamhet.

Då tillslutningen till den nya anstalten blef minimal, vidtogos 1882 vissa förändringar, hvaribland särskildt märkes, att postsparbankerna nu gjordes till

*Den engelska
stats-
anstalten.*

försäkringsorgan och att i följd af de besparingar, som därigenom möjliggjordes, premierna kunde nedsättas för både redan tecknade och nya försäkringar. Trots dessa reformer förblef anstaltens verksamhet mycket ringa. En ny premiened-sättning 1896 medförde en endast tillfällig ökning. Under år 1910 afslötos endast 372 nya kapitalförsäkringar på tillsammans 17,974 pund. Hela kapitalförsäkringsbeståndet var vid samma års slut 12,737 bref på tillsammans 729,909 pund.

Förnämsta anledningen till att anstalten sålunda alldeles misslyckats att lösa folkförsäkringens problem är utan tvifvel, att den icke använder agenter vare sig för anskaffandet af nya försäkringar eller för inkassering af premier. Frågan om användandet af agenter har flera gånger varit föremål för öfverläggning och behandlats i samband med andra reformförslag af särskildt tillsatta kommit-téer. Men man har varit af den åsikten, att det vore olämpligt, att staten skulle genom agenter direkt konkurrera med de enskilda försäkringsanstalterna, hvar-jämte man velat undvika det fördyrande af försäkringen, som ovillkorligen måste följa med agenters användning.

Anstalten meddelar utom vanlig lifförsäkring äfven blandad lif- och kapi-talförsäkring. Minsta försäkringssumman är 5 pund, högsta 100 pund. Om sun-man öfverstiger 25 pund, fordras läkarundersökning, som staten betalar. Har vid mindre försäkringar läkarundersökning icke skett, gälla vissa karensbestämmelser.

Premierna för de i tabell I angifna försäkringarna äro: 18,75, 25,38, 38,15. Enär försäkringstagarna icke äro vinstberättigade, angifva dessa premier netto-kostnaden för försäkring i anstalten. Premierna betalas, på sätt nedan sägs, hel-årsvis. De äro betydligt lägre än t. ex. i Prudential, som drifver en väldig folk-försäkring med veckopremiebetaltning.

Hvarje försäkringstagare, med de undantag, som nedan nämnas, måste hafva ett konto i postsparbanken. Försäkringspremien erlägges på det sätt, att på förfallodagen motsvarande belopp öfverföres från sparbankskontot till lifför-säkringkontot, hvarom försäkringstagaren erhåller skriftligt meddelande. Är behållningen på sparbankskontot icke tillräckligt stor, uppfordras försäkrings-tagaren viss tid före förfallodagen att insätta det felande. Sker ej detta inom 4 veckor efter förfallodagen, annulleras försäkringen, om ej mer än en årspremie erlagts, i hvilket senare fall en fripolis erhålles på nedsatt belopp.

Detta öfverförande från sparbanks- till lifförsäkringkontot sker endast en gång om året. Men försäkringstagaren kan göra erforderliga insättningar på sitt sparbankskonto när han vill, i hur små belopp som helst (frimärken). Under-stödsförening kan träffa aftal med anstalten om inbetalning af premierna i annan ordning för föreningens medlemmar. Detsamma gäller om arbetsgifvare för deras arbetares räkning.

Den posttjänsteman, som jämte försäkringstagaren underskrifver ansökan om försäkring, erhåller, om ansökan beviljas, viss provision, nämligen:

1 sh. för försäkring på	högst 10 pund
2 » » » »	» 10—25 »
3 » » » »	» 25—50 »
5 » » » »	» 50—100 »

Andra provisioner gifvas icke.

Statsanstal-
tens i Nya
Zeeland or-
ganisation.

År 1870 upprättades i Nya Zeeland en statsanstalt för lifförsäkring. An-ledningen var, att ett par utländska bolag, som haft stor rörelse inom landet,

under de föregående åren gjort bankrutt och åsamkat sina försäkringstagare stora förluster.

Försäkringsinspektionen har sökt att genom kungl. utrikesdepartementets bemedling erhålla uppgifter angående denna anstalt liksom angående öfriga statsanstalter. Men då dessa uppgifter ännu icke kommit försäkringsinspektionen tillhanda, får försäkringsinspektionen inskränka sig till att lämna de upplysningar, som kunnat hämtas ur 1) en kort redogörelse, som af anstalten utarbetats till världsutställningen i St. Louis 1904, 2) ett nummer af en af anstalten utgifven reklamtidning för 1910, 3) en uppsats i *Monetary Times* för 1910.

Anstalten, som meddelar alla slag af lifförsäkring, med eller utan läkareundersökning, är liksom den danska statsanstalten organiserad efter mönstret af de privata lifförsäkringsbolagen. Den använder alltså agenter, som det synes i mycket stor utsträckning: den säger själf, att »the colony is vigorously canvassed by travelling agents». Det är tydligt att omkostnaderna härigenom drifvas i höjden: de uppgingo för 1910 till 16,6 % af premieinkomsten, hvartill kommer 3,6 % i skatter. Ätminstone ett par af de privata bolagen synas administreras billigare. Anstaltens premier synas vara ganska höga, i synnerhet som dödligheten är låg. För de i tab. I angifna försäkringarna äro premierna: 19,96, 25,58, 37,79. Hur stora nettokostnaderna äro, känner försäkringsinspektionen icke, men om uppgifterna i den citerade artikeln i *Monetary Times* äro riktiga, skulle de vara högre än i några af de privata bolagen.

De privata bolagen synas också med framgång kunna konkurrera med statsanstalten. Från 1897 till 1907 steg statsanstaltens försäkringsbestånd från 9 mill. pund till 10,86 mill. pund eller med 20 %. Men samtidigt steg de privata bolagens bestånd med 78 %. Och ett enda af dem, Australian Mutual Provident Society, ökade sitt bestånd från 6.64 mill. pund till 9,92 mill. pund eller med 50 %. Sistnämnda bolags omkostnader synas vara väsentligt lägre än statsanstaltens.

Äfven förtidsannulationerna synas vara relativt talrikare i statsanstalten än i vissa af de privata bolagen.

Stockholm den 16 april 1912.

P. G. Laurin.

S. Staël von Holstein.

Statsanstaltens i Nya

Zeeland verksamhetsresultat.